

Bogusława Małek

Geografia

Plan wynikowy

Wymagania na ocenę					
Numer i temat lekcji*	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
Dzieli 1. Azja – kontynent kontrastów					
1. Azja – kontynent geograficznych kontrastów (1.1)	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie umowną granicę między Europą a Azją; odczytuje z mapy współrzędne geograficzne skrajnych punktów Azji; wymienia trzy rekordy geograficzne Azji; wyjaśnia pojęcie: <i>Pacyficzny Pierścień Ognia</i>; wymienia typy klimatów występujących w Azji. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje położenie geograficzne Azji; oblicza rozciągłość południkową Azji; podaje główne cechy ukształtowania powierzchni Azji; podaje przykłady geograficznych kontrastów w Azji w odniesieniu do: ukształtowania terenu, klimatu, wód powierzchniowych; wymienia i wskazuje na mapie obszary aktywne i nieaktywne sejsmicznie; wymienia czynniki decydujące o zróżnicowaniu klimatycznym Azji. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje konsekwencje dużej rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Azji; charakteryzuje klimat Azji; wyjaśnia pojęcie: <i>obszar bezodpływowy</i>, wskazuje przykłady na mapie; opisuje zjawiska zachodzące na granicy płyt tektonicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia na podstawie map ogólnogeograficznych i tematycznych, że Azja jest obszarem wielkich kontrastów geograficznych; wyjaśnia, jak powstaje tsunami; opisuje kontrasty roślinne; opisuje związki między przebiegiem granic płyt litosfery a występowaniem rowów tektonicznych, wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje Azję jako kontynent kontrastów gospodarczych; zaznacza na mapie konturowej wskazane obiekty geograficzne (elementy ukształtowania poziomego, ukształtowania powierzchni, wody powierzchniowe).
2. Wpływ klimatu monsunowego na rytm upraw i kulturę ryżu w Azji (1.2)	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia: <i>cyrkulacja powietrza, monsun</i>; podaje, w jakim rytmie zmienia się kierunek monsunów; wymienia cechy klimatu monsunowego; wskazuje na mapie miejsca występowania klimatu monsunowego; charakteryzuje ryż jako podstawę wyżywienia mieszkańców Azji Południowej i Południowo-Wschodniej. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnice w wilgotności powietrza podczas monsunu letniego i zimowego; podaje przykłady zastosowania ryżu w życiu codziennym mieszkańców Azji Południowej i Południowo-Wschodniej; określa warunki uprawy ryżu; wyjaśnia, na czym polega terasowanie stoków. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia mechanizm powstawania monsunu letniego i zimowego; określa, czym jest kultura ryżowa, w szczególności: kultura ryżu; podaje nazwy kilku państw, w których jest uprawiany ryż; wskazuje na mapie obszary uprawy ryżu; wymienia odmiany ryżu ze względu na sposób uprawy (ryż mokry, ryż suchy). 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje zależność między występowaniem klimatu monsunowego a terenami uprawy ryżu w Azji; charakteryzuje aspekty kultury związanej z uprawą ryżu (kultura rolna, społeczna, kulinarna); wymienia głównych producentów i eksporterów ryżu na świecie. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie monsunu letniego dla rolnictwa i mieszkańców Azji Południowej i Południowo-Wschodniej; oblicza wartość plonów i zbiorów rolnych.

* W nawiasie podano numer rozdziału w podręczniku.
Plan wynikowy

<p>3. Japonia – gospodarka na tle warunków przyrodniczych i społeczno-kulturowych (1.3)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - określa położenie geograficzne Japonii; - podaje nazwy czterech największych wysp Japonii; - wymienia zagrożenia przyrodnicze Japonii; - wskazuje przyczyny sukcesu gospodarczego Japonii; - podaje przykłady produktów wytwarzanych w Japonii. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje warunki przyrodnicze Japonii (kształtowanie powierzchni, klimat); - podaje przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu warunków naturalnych na rozwój gospodarczy Japonii; - wymienia cechy kultury Japonii. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego w Japonii występują wulkany, trzęsienia ziemi i tsunami; - wymienia czynniki kształtujące klimat Japonii; - wymienia cechy gospodarki Japonii; - omawia sposoby zapobiegania skutkom trzęsienia ziemi i tsunami. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje konsekwencje położenia geograficznego Japonii; - wyjaśnia, dlaczego Japonia jest obecnie jedną z najpotężniejszych gospodarek świata; - omawia założenia systemów religijno-filozoficznych występujących w Japonii. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje warunki historyczne i kulturowe oraz określa ich wpływ na rozwój gospodarczy kraju.
<p>4. Chiny – problemy demograficzne i znaczenie kraju w gospodarce światowej (1.4)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - określa położenie geograficzne Chin; - podaje liczbę ludności w Chinach; - wyjaśnia założenia polityki jednego dziecka; - wskazuje na mapie obszary o największej i najmniejszej gęstości zaludnienia w Chinach; - podaje przykłady produktów wytwarzanych w Chinach. 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje wykresy demograficzne; - wymienia przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Chinach; - podaje cechy gospodarki Chin. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia wydarzenia historyczne, które wpłynęły na gospodarkę i demografię Chin; - opisuje rozwój gospodarki Chin po II wojnie światowej; - wyjaśnia wpływ polityki jednego dziecka na zmiany współczynnika urodzeń w Chinach; - przedstawia kierunki rozwoju gospodarki Chin. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia wpływ polityki jednego dziecka na strukturę płci i wieku ludności Chin; - analizuje zmiany wielkości zatrudnienia w chińskich sektorach gospodarki na przestrzeni lat; - przedstawia kierunki rozwoju gospodarki Chin. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia wpływ decyzji politycznych na demografię i gospodarkę Chin; - na podstawie dostępnych źródeł (mapy, wykresy klimatyczne) charakteryzuje środowisko przyrodnicze Chin; - ocenia znaczenie Chin w gospodarce światowej.
<p>5. Indie – kraj wielkich możliwości i kontrastów społecznych (1.5)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - określa położenie geograficzne Indii; - wymienia główne cechy środowiska przyrodniczego Indii; - podaje liczbę ludności Indii; - wyjaśnia pojęcie: <i>kasta</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Indii; - podaje cechy klimatu zwrotnikowego wilgotnego (monsunowego); - wymienia wybrane kontrasty społeczne w Indiach; - podaje przykłady problemów demograficznych i społecznych Indii. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia wpływ procesów geologicznych na ukształtowanie powierzchni Indii; - opisuje wpływ klimatu na rolnictwo w Indiach; - wyjaśnia, na czym polega system kastowy społeczeństwa w Indiach. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia najważniejsze wydarzenia z historii Indii; - porównuje zmiany demograficzne Indii na przestrzeni lat; - wymienia podstawowe założenia hinduizmu. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia Indie jako kraj kontrastów społecznych i wielkich możliwości; - przedstawia propozycje działań mających na celu zniwelowanie różnic w poziomie życia ludności Indii.
<p>6. Bliski Wschód – różnorodność kulturowa i konflikty zbrojne (1.6)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcie: <i>Bliski Wschód</i>, określa jego granice, wskazuje ten region na mapie; - wymienia cechy środowiska przyrodniczego Bliskiego Wschodu; - podaje przyczyny i konsekwencje konfliktów na Bliskim Wschodzie; - wyjaśnia pojęcie: <i>uchodźca</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia cechy klimatu podzwrotnikowego suchego i zwrotnikowego suchego, wskazuje obszary ich występowania; - podaje charakterystyczne cechy wód powierzchniowych regionu; - charakteryzuje ludność Bliskiego Wschodu; - wymienia tereny sporne na Bliskim Wschodzie. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia państwa Bliskiego Wschodu, wskazuje je na mapie; - opisuje konflikt izraelsko-palestyński; - określa, czym jest tzw. Państwo Islamskie; - przedstawia sytuację uchodźców z krajów Bliskiego Wschodu; - wyjaśnia pojęcie: <i>arabska wiosna</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia podstawowe założenia islamu, chrześcijaństwa i judaizmu; - wyjaśnia, w jaki sposób warunki przyrodnicze wpływają na militarne znaczenie wybranych części Bliskiego Wschodu; - na podstawie dostępnych źródeł omawia konflikty na Bliskim Wschodzie; - omawia sytuację Kurdów. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje sytuację kobiet w krajach Bliskiego Wschodu; - analizuje związek między konfliktami na Bliskim Wschodzie a kryzysem migracyjnym w Europie.

Wymagania na ocenę					
Numer i temat lekcji	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
Uczeń:					
7. Zasoby ropy naftowej i rozwój gospodarczy Bliskiego Wschodu (1.7)	<ul style="list-style-type: none"> - podaje, do jakiej grupy surowców należy ropa naftowa, wymienia przykłady zastosowań tego surowca; - określa położenie geograficzne Zatoki Perskiej; - podaje przykłady inwestycji dzięki dochodom ze sprzedaży ropy naftowej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia obszary występowania ropy naftowej na Bliskim Wschodzie i państwa o największych zasobach tego surowca na świecie; - podaje przykłady wskaźników służących do porównania rozwoju gospodarczego i społecznego państw. 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje nazwy państw leżących w rejonie Zatoki Perskiej, określa ich położenie na mapie; - wymienia państwa o największym wydobyciu ropy naftowej na świecie; - omawia rolę OPEC; wymienia przykłady państw wchodzących w skład tej organizacji. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje Arabię Saudyjską jako przykład naftowego giganta; - podaje kryteria potrzebne do wyliczenia wskaźnika HDI; - wyjaśnia pojęcie: <i>embargo</i>; - porównuje poziom gospodarczy i poziom życia ludności wybranych krajów Bliskiego Wschodu. 	<ul style="list-style-type: none"> - na podstawie mapy wskaźnika HDI na świecie charakteryzuje poziom rozwoju ludności w wybranych państwach; - przedstawia propozycje działań pozwalających utrzymać wysoki poziom rozwoju gospodarczego państw wydobywającym ropę naftową po jej wyczerpaniu.
8. Podsumowanie działu 1	Wiadomości i umiejętności z lekcji 1–7				
Dział 2. Afryka – wybrane zagadnienia					
9. Położenie Afryki i jego wpływ na klimat kontynentu (2.1)	<ul style="list-style-type: none"> - określa położenie geograficzne Afryki; - wymienia nazwę najwyższego szczytu tego kontynentu, podaje przykłady rzek i jezior; - wyjaśnia pojęcia: <i>pasat</i>, <i>deszcz zenitalny</i>; - wymienia typy klimatów występujących w Afryce, wskazuje na mapie miejsca ich występowania; - podaje czynniki kształtujące klimat Afryki. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje linię brzegową Afryki; - wymienia cechy ukształtowania powierzchni tego kontynentu; - charakteryzuje czynniki kształtujące klimat Afryki; - oblicza wartość temperatury na określonej wysokości. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia mechanizm powstawania pasatów; - na podstawie klimatogramów opisuje klimat Afryki; - omawia rozkład wiatrów i niżów barycznych w strefie międzyzwrotnikowej; - charakteryzuje środowisko przyrodnicze Afryki. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia cyrkulację powietrza w strefie międzyzwrotnikowej; - omawia wpływ prądów morskich na klimat Afryki; - wyjaśnia, jak powstały Wielkie Rowy Afrykańskie. 	<ul style="list-style-type: none"> - wykazuje zależność między cyrkulacją powietrza a wielkością opadów w Afryce; - zaznacza na mapie konturowej wskazane obiekty geograficzne (oceany, morza, zatoki, wyspy, półwyspy, krainy geograficzne, rzeki, jeziora Afryki).
10. Strefowość klimatyczno-roślinno-glebowa w Afryce (2.2)	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia strefy klimatyczno-roślinno-glebowe Afryki, wskazuje na mapie miejsca ich występowania; - wyjaśnia, dlaczego Afryka jest kontynentem o wyraźnej strefowości klimatyczno-roślinno-glebowej; - wyjaśnia pojęcia: <i>wilgotny las równikowy</i>, <i>sawanna</i>, <i>pustynia</i>, <i>makia</i>, <i>rzeka epizodyczna</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje klimat stref klimatycznych Afryki na podstawie klimatogramów; - wymienia strefy roślinne Afryki; - podaje typy gleb występujących w Afryce; - wymienia czynniki strefowe wpływające na różnicowanie krajobrazów Afryki. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje strefy klimatyczno-roślinno-glebowe Afryki; - wskazuje obszary z dostatecznymi oraz bardzo dużymi sumami opadów atmosferycznych, a także obszary suche; - charakteryzuje wody powierzchniowe Afryki. 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje mapy klimatyczne, glebowe i roślinne Afryki; - podaje przykłady strefowości klimatyczno-roślinno-glebowej; - wyjaśnia pojęcie: <i>las namorzynowy</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - wykazuje związek pomiędzy klimatem, roślinnością a glebami i omawia ich wpływ na kształtowanie krajobrazu; - wskazuje, jaki wpływ na rozwój rolnictwa mają sumy opadów w różnych regionach Afryki.

<p>11. Zróżnicowanie rolnictwa w Afryce (2.3)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: <i>kolonializm, pustynnienie</i>; - wymienia czynniki utrudniające rozwój gospodarczy państw Afryki; - odróżnia rolnictwo żarowo-odhogowe od plantacyjnego; - podaje przykłady roślin uprawianych w Afryce. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia czynniki decydujące o rozwoju rolnictwa Afryki; - wymienia skutki gospodowania ziemią w rolnictwie żarowo-odhogowym i plantacyjnym; - podaje przyczyny pustynnienia Sahelu, wskazuje ten region na mapie; - wymienia cechy rolnictwa tradycyjnego. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje warunki naturalne i formy gospodarowania w strefie Sahelu; - charakteryzuje warunki naturalne i formy gospodarowania w Afryce Zachodniej; - wyjaśnia pojęcie: <i>degradacja gleby i tłumaczy, na czym polega ten proces</i>; - przedstawia działania służące rozwojowi nowoczesnego rolnictwa w Afryce. 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje warunki przyrodnicze i wykorzystanie gospodarzczej strefy Sahelu i Afryki Zachodniej; - przedstawia możliwe działania na rzecz zatrzymania i odwrócenia procesu pustynnienia w strefie Sahelu. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia wpływ kolonializmu na sytuację gospodarczą i społeczną państw Afryki; - wyjaśnia, dlaczego Afryka jest kontynentem bardzo różnorodnym pod względem przyrodniczym, kulturowym i gospodarczym; - wymienia przykłady działań, które mogą służyć rozwojowi rolnictwa w Afryce.
<p>12. Przyczyny i skutki niedożywienia ludności Afryki na przykładzie Etiopii (2.4)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje położenie geograficzne Etiopii; - wyjaśnia pojęcia: <i>głód, głód utajony, niedożywienie</i>; - wymienia przyczyny głodu w Afryce; - wymienia skutki głodu. 	<ul style="list-style-type: none"> - na podstawie mapy wymienia państwa Afryki cechujące się wysokim wskaźnikiem głodu; - wymienia naturalne i społeczno-gospodarcze przyczyny głodu w Etiopii. 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady działań mających na celu likwidowanie przyczyn głodu w Afryce; - wyjaśnia, czym zajmuje się FAO. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego materialna pomoc humanitarna jest nieefektywna; - omawia rolę misji w rozwiązywaniu problemu głodu w Afryce. 	<ul style="list-style-type: none"> - wykazuje zależność między warunkami przyrodniczymi a występowaniem głodu w innych niż Etiopia krajach Afryki.
<p>13. Przyczyny i skutki rozwoju turystyki na przykładzie Kenii (2.5)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje położenie geograficzne Kenii; - wyjaśnia, dlaczego w Kenii rozwinęła się turystyka; - wymienia czynniki utrudniające rozwój turystyki w Kenii. 	<ul style="list-style-type: none"> - określa, w której strefie klimatycznej i krajobrazowej znajduje się Kenia; - charakteryzuje walory przyrodnicze i kulturowe Kenii; - wyjaśnia pojęcia: <i>turystyka masowa, turystyka zrównoważona</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje klimat Kenii; - podaje przykłady parków narodowych Kenii i ich atrakcje; - wymienia działania podejmowane na rzecz rozwoju turystyki w Kenii. 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje ruch turystyczny w Kenii na podstawie danych statystycznych; - przedstawia korzyści i zagrożenia związane z rozwojem turystyki. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jakie znaczenie dla wzrostu gospodarczego Kenii ma rozwój turystyki; - proponuje miejsca w Kenii, w których warto spędzić wakacje.
<p>14. Rozwój tradycyjnej i nowoczesnej gospodarki w Afryce (2.6)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - na podstawie map podaje przykłady państw o najniższej i najwyższej wartości PKB na osobę oraz najwyższym i najniższym wskaźniku HDI; - wymienia przyczyny zróżnicowania gospodarczego krajów Afryki; - na podstawie map wymienia główne cechy gospodarki wybranych państw afrykańskich. 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przyczyny niskiej efektywności rolnictwa w wielu krajach Afryki; - wymienia cechy poszczególnych sektorów gospodarki państw Afryki; - podaje dziedziny gospodarki, które szczególnie intensywnie rozwijają się w państwach Afryki. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia czynniki sprzyjające rozwojowi gospodarki w państwach afrykańskich; - wymienia czynniki hamujące wzrost gospodarczy; - podaje przykłady produktów rolnych i głównych producentów wybranych towarów wśród państw afrykańskich; - na podstawie danych określa, jaką część towarów eksportowanych i importowanych stanowią towary przetworzone, a jaką nieprzetworzone. 	<ul style="list-style-type: none"> - na podstawie map i innych źródeł wiedzy charakteryzuje gospodarki wybranych państw Afryki i porównuje je między sobą; - porównuje wartość PKB na osobę i wskaźniki HDI państw Afryki z innymi państwami świata; - wyjaśnia, dlaczego oparcie gospodarki na eksporcie nieprzetworzonych surowców mineralnych wpływa niekorzystnie na rozwój państwa. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia rolę poszczególnych sektorów gospodarki w rozwoju RPA, Czadu, Kenii, Nigerii i innych państw Afryki; - wymienia organizacje zrzeszające kraje afrykańskie, podaje zakres ich działalności.
<p>15. Podsumowanie działu 2</p>	<p>Wiadomości i umiejętności z lekcji 9–14</p>				

Wymagania na ocenę					
Numer i temat lekcji	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
Dział 3. Ameryka – wybrane zagadnienia					
16. Środowisko przyrodnicze Ameryki (3.1)	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>Ameryka, Nowy Świat, Ameryka Środkowa, rozciągłość południkowa, pampa, preria</i>; – wymienia nazwy mórz i oceanów oblewających Amerykę Północną i Amerykę Południową; – wymienia na podstawie mapy nazwy geograficzne skrajnych punktów Ameryki; – podaje główne cechy ukształtowania powierzchni Ameryki; – podaje nazwy najwyższych szczytów, najdłuższych rzek, największych jezior Ameryki. 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia podział Ameryki i wskazuje wymienione regiony na mapie; – opisuje położenie geograficzne Ameryki; – wskazuje na mapie skrajne punkty Ameryki i określa ich współrzędne geograficzne; – wymienia skutki dużej rozciągłości południkowej Ameryki; – wyjaśnia, na czym polega południkowy układ rzeźby terenu Ameryki; – wskazuje na mapie Ameryki miejsca aktywne sejsmicznie. 	<ul style="list-style-type: none"> – oblicza rozciągłość południkową Ameryki w stopniach i kilometrach; – charakteryzuje środowisko przyrodnicze Ameryki (ukształtowanie powierzchni, wody, roślinność); – wskazuje na mapie charakterystyczne dla Ameryki Północnej i Ameryki Południowej rzeki, jeziora, góry, wyżyny, niziny, depresje i pustynie; – opisuje układ głównych krain geograficznych. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia zależność między granicą płyt tektonicznych a ukształtowaniem powierzchni Ameryki oraz występowaniem wulkanów i trzęsień ziemi; – analizuje, jak układ głównych krain geograficznych wpływa na klimat, w tym opisuje, na czym polega rola gór jako bariery uniemożliwiającej swobodny przepływ mas powietrza; – porównuje środowisko przyrodnicze Ameryki Północnej i Ameryki Południowej. 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje zależność między rozciągłością południkową i ukształtowaniem powierzchni a wybranymi elementami środowiska przyrodniczego Ameryki; – zaznacza na mapie konturowej charakterystyczne dla Ameryki Północnej i Ameryki Południowej obiekty geograficzne (góry, wyżyny, niziny, depresje, pustynie, rzeki, jeziora).
17. Klimat Ameryki i jego wpływ na zasięg upraw i lasów (3.2)	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>tornado, cyklon tropikalny</i>; – wymienia czynniki kształtujące klimat Ameryki; – odczytuje dane z wykresów klimatycznych; – podaje przykłady prądów morskich wpływających wybrzeża Ameryki; – wskazuje na mapie granicę występowania lasów w Kanadzie; – wskazuje na mapie regiony występowania tornado i cyklonów tropikalnych. 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia czynniki kształtujące klimat Ameryki; – wyjaśnia wpływ prądów morskich na przebieg północnej granicy lasów i upraw w Kanadzie; – podaje przyczyny przekształcenia większości prairii w obszary rolnicze; – wyjaśnia mechanizm powstawania tornado i cyklonu tropikalnego; – przedstawia konsekwencje katastrofalnych zjawisk przyrodniczych w Ameryce. 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia wpływ ośrodków barycznych na pogodę w Kanadzie latem i zimą; – wyjaśnia przyczyny różnic w przebiegu północnej granicy lasów i upraw między wschodnią a zachodnią częścią Kanady; – omawia zależność między warunkami przyrodniczymi a gospodarką Kanady; – wskazuje obszar występowania cyklonów tropikalnych na kuli ziemskiej; – wymienia nazwy cyklonów tropikalnych w różnych częściach świata. 	<ul style="list-style-type: none"> – wykazuje związek między klimatem a północną granicą występowania lasów i upraw w Kanadzie; – analizuje skalę zagrożeń meteorologicznych w Ameryce Północnej. 	

<p>18. Amazonia – gospodarka i ekologia (3.3)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – podaje obszary występowania wilgotnych lasów równikowych; – wyjaśnia pojęcia: <i>dorzecze, system rzeczny</i>; – określa położenie geograficzne Amazonii; – opisuje warunki życia rdzennej ludności Amazonii; – wyjaśnia pojęcie: <i>wylesianie (deforestacja)</i>; – wymienia przyczyny wylesiania Amazonii; – podaje przykłady korzyści gospodarczych i przykłady negatywnych skutków wynikających z wylesiania Amazonii. 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje klimat Amazonii na podstawie wykresu klimatycznego; – omawia cechy środowiska lasów równikowych, w tym faunę i florę; – wymienia zasoby przyrodnicze Amazonii; – omawia gospodarcze wykorzystanie Amazonii; – wymienia problemy rdzennej ludności Amazonii; – wymienia i omawia skutki wylesiania Amazonii. 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje cechy środowiska przyrodniczego Amazonii; – przedstawia dowody olbryziej bioróżnorodności lasów Amazonii; – omawia ekologiczne skutki wylesiania Amazonii; – podaje przykłady działań zapewniających zrównowazone wykorzystanie gospodarcze Amazonii. 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje dowody na wyjątkowość świata przyrody Amazonii; – przedstawia zestawienie zysków i strat (bilans) gospodarczego wykorzystania Amazonii. 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia działania mające na celu ochronę walorów przyrodniczych Amazonii; – przedstawia własne propozycje działań służących poprawie warunków życia rdzennej ludności.
<p>19. Sytuacja rdzennej ludności Ameryki i cechy wielkich miast (3.4)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>asymilacja, urbanizacja, megalopolis, slumsy, fawela</i>; – podaje przykłady społecznych problemów rdzennych społeczności Ameryki; – wymienia cechy megalopolis na przykładzie megalopolis BosWash; – podaje przykłady wielkich miast Ameryki, wskazuje je na mapie; – wymienia przyczyny powstawania slumsów (faweli). 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia kierunki napływu ludności na teren Ameryki; – wymienia przyczyny zanikania kultury pierwotnej; – wyjaśnia pojęcie: <i>urbanizacja</i>; – wyjaśnia, czym jest wskaźnik urbanizacji; – przedstawia proces powstawania megalopolis; – opisuje warunki życia w faweli. 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje proces zasiedlania Ameryki; – charakteryzuje warunki życia rdzennej ludności Ameryki przed przybyciem Europejczyków i w trakcie kolonizacji; – opisuje skutki zanikania kultur pierwotnych; – podaje różnice między aglomeracją a megalopolis. 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje sytuację rdzennej ludności, wskazuje jej udział we współczesnych społeczeństwach Ameryki, wymienia jej problemy; – wymienia przykłady działań mających na celu pielęgnowanie tradycji i kultury ludów pierwotnych w Ameryce; – wyjaśnia, czym jest <i>Deklaracja praw ludów tubylczych ONZ</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje kulturę prekolumbijskie; – proponuje własne rozwiązania służące poprawie sytuacji ludności mieszkającej w slumsach; – przedstawia swoje propozycje działań mających poprawić sytuację rdzennej ludności Ameryki.
<p>20. Rola Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej. Problem nadprodukcji żywności (3.5)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie: <i>PKB, PKB per capita (PKB na osobę)</i>; – korzysta z danych statystycznych, wskazuje w nich pozycję Stanów Zjednoczonych na świecie; – wymienia przyczyny sukcesu gospodarczego Stanów Zjednoczonych; – podaje przyczyny i konsekwencje marnotrawienia żywności; – wymienia sposoby zapobiegania marnowaniu żywności we własnym domu. 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje argumenty potwierdzające fakt, że gospodarka Stanów Zjednoczonych należy do największych na świecie; – wymienia cechy rolnictwa Stanów Zjednoczonych; – wyjaśnia pojęcie: <i>gospodarstwo towarowe</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje wybrane wskaźniki rozwoju gospodarczego Stanów Zjednoczonych; – dzieli źródła sukcesu gospodarczego Stanów Zjednoczonych na przyrodnicze i pozaprirodnicze oraz je charakteryzuje. 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje gospodarkę Stanów Zjednoczonych; – wyjaśnia pojęcia: <i>liberalizm gospodarczy, rośliny modyfikowane genetycznie</i>; – omawia konsekwencje marnotrawienia żywności z punktu widzenia ekonomicznego, ekologicznego i etycznego. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia rolę Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej na podstawie analizy danych statystycznych; – proponuje działania zapobiegające marnotrawieniu żywności w skali regionu lub państwa.

Wymagania na ocenę					
Numer i temat lekcji	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
21. Dolina Krzemowa jako przykład technopolii (3.6)	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: <i>technopolia</i>, <i>przemysł high-tech</i>; - określa położenie geograficzne Doliny Krzemowej; - podaje czynniki rozwoju technopolii; - wymienia towary lub usługi, które powstały w Dolinie Krzemowej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: <i>gospodarka oparta na wiedzy (GOW)</i>, <i>park naukowo-technologiczny</i>, <i>przedsiębiorstwo start-up</i>; - wymienia czynniki, które umożliwiły rozwój Doliny Krzemowej. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia proces rozwoju Doliny Krzemowej; - podaje przykłady przedsiębiorstw z Doliny Krzemowej. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje etapy funkcjonowania i rozwoju przedsiębiorstw w technopolii; - podaje przykłady wpływu technopolii na gospodarkę i życie ludności. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia wpływ przemysłu nowoczesnych technologii na rozwój gospodarki Stanów Zjednoczonych; - ocenia możliwości powstania technopolii w Polsce.
22. Podsumowanie działu 3	Wiadomości i umiejętności z lekcji 16–21				
Dział 4. Australia i Oceania – wybrane zagadnienia. Obszary okotbiegunowe					
23. Australia i Oceania – środowisko przyrodnicze (4.1)	<ul style="list-style-type: none"> - określa położenie geograficzne Australii i Oceanii; - wymienia nazwy: najwyższego szczytu, najdłuższej rzeki, największego jeziora Australii wraz z Oceanią; - wymienia nazwy: najwyższego szczytu, najdłuższej rzeki, największego jeziora Australii; - odczytuje dane z wykresów klimatycznych; - wyjaśnia pojęcia: <i>rzeka epizodyczna</i>, <i>studnia artezyjska</i>, <i>endemit</i>, <i>basen artezyjski</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Australii; - wymienia pustynie Australii i wskazuje je na mapie; - wymienia strefy klimatyczne w Australii; - charakteryzuje wody powierzchniowe Australii; - podaje przykłady endemitów w Australii; - wyjaśnia, jak powstała Wielka Rafa Korallowa, wskazując ją na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia podział Oceanii; - wyjaśnia, w jaki sposób powstają wyspy; - charakteryzuje klimat Australii na podstawie wykresów klimatycznych; - omawia zasoby wód artezyjskich i rolę w gospodarce Australii; - wyjaśnia, jak pozyskuje się wodę ze studni artezyjskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia czynniki kształtujące klimat Australii, omawia ich wpływ na klimat; - podaje cechy, które odróżniają Australię od innych kontynentów; - wyjaśnia przyczyny różnic między sumami opadów na wschodnim i zachodnim wybrzeżu Australii. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jak powstają atol i laguna; - omawia wpływ klimatu na zasoby wodne Australii.
24. Australia – rozmieszczenie ludności i cechy gospodarki (4.2)	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia największe miasta Australii i wskazuje je na mapie; - pokazuje na mapie miejsca o większej i mniejszej gęstości zaludnienia; - podaje główne cechy gospodarki Australii; - wymienia zagrożenia dla środowiska przyrodniczego Australii. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia proces zasiedlenia Australii; - opisuje ludność Australii; - przedstawia strukturę użytkowania ziemi; - wymienia cechy rolnictwa oraz wymienia cechy przemysłu Australii. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia sytuację Aborygenów przed przybyciem Europejczyków i w trakcie kolonizacji; - omawia uwarunkowania przyrodnicze rozwoju rolnictwa; - podaje zasoby mineralne Australii; - omawia rolę usług w gospodarce Australii. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności; - na podstawie map tematycznych charakteryzuje gospodarkę Australii; - omawia handel zagraniczny Australii. 	<ul style="list-style-type: none"> - wykazuje związek pomiędzy warunkami naturalnymi a rozmieszczeniem ludności; - wykazuje związek między warunkami przyrodniczymi a gospodarką Australii.

<p>25. Środowisko przyrodnicze Arktyki i Antarktyki (4.3)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: Arktyka, Antarktyka, lądolód, nunatak; - określa położenie geograficzne Arktyki, Antarktyki i Antarktyki; - wymienia główne cechy środowiska przyrodniczego Arktyki i Antarktyki; - podaje przykłady roślin i zwierząt Arktyki i Antarktyki. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyznacza na mapie granice Arktyki, Antarktydy i Antarktyki; - opisuje krajobraz Arktyki i Antarktydy; - na podstawie klimatogramów opisuje klimat Arktyki i Antarktyki. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia przyczyny występowania specyficznych warunków środowiska przyrodniczego na obszarach okołobiegunowych; - podaje status międzyzarodowy Antarktydy określony w Układzie Antarktycznym; - wymienia rdzennych mieszkańców Arktyki. 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje cechy środowiska przyrodniczego Arktyki i Antarktyki; - wyjaśnia przyczyny występowania specyficznych warunków środowiska przyrodniczego na obszarach okołobiegunowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia zależność między wysokością górowania Słońca nad widnokregiem a długością trwania dnia i nocy na obszarach okołobiegunowych; - przedstawia historię odkryć polarnych.
<p>26. Badania naukowe w Arktyce i Antarktyce. Warunki życia w stacji polarnej (4.4)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia jedną polską stację badawczą funkcjonującą w Arktyce lub Antarktyce; - podaje przyczyny zainteresowania człowieka obszarami polarnymi; - opisuje warunki życia w polarnej stacji badawczej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia rodzaje badań prowadzonych w stacjach polarnych; - wskazuje cele współczesnych badań w Arktyce i Antarktyce; - wymienia nazwiska Polaków badających obszary polarne. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia uwarunkowania prawne dotyczące prowadzenia badań naukowych w Arktyce i Antarktyce; - wymienia polskie stacje badawcze w Arktyce i Antarktyce, wskazuje ich położenie na mapie; - wskazuje na mapie kilka stacji polarnych w Arktyce i Antarktyce nienależących do Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia cele badań aktualnie prowadzonych w wybranych stacjach polarnych; - opisuje osiągnięcia Polaków w historii badań obszarów polarnych; - wymienia nazwiska znanych badaczy niebędących Polakami; - porównuje warunki życia w stacjach polarnych w Arktyce i Antarktyce. 	<ul style="list-style-type: none"> - wykazuje konieczność prowadzenia badań w obszarach polarnych; - prezentuje samodzielnie zebrane dane, które świadczą o tym, że środowisko obszarów okołobiegunowych jest wrażliwe na zmiany klimatu; - ocenia znaczenie badań polarnych dla gospodarki i nauki.
<p>27. Podsumowanie działu 4</p> <p>Wiadomości i umiejętności z lekcji 23–26</p>					